101020

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj-Napoca
RBCFG201301805

APEL

cătră alegĕtorii români!

Sûnt grele timpurile, la care am ajuns, grele pentru toţi, dar' grele mai ales pentru Românii din ţerile coroanei ungare.

Sunt acum douĕdeci de ani, când în urma unui rĕsboiu nenorocit împĕrăţia s'a despicat în doue şi o parte din ea s'a constituit ca regat ungar cu guvern deosebit şi deosebit parlament, ni-s'au dat nouĕ Românilor cele mai hotărîte asigurări, că nu vom fi împedecaţi în lucrarea noastră culturală, că guvernul şi diregĕtoriile ţerii se vor folosì de puterea ce li-s'a încredinţat spre a lesnì desvoltarea noastră naţională.

S'au şi creat legi în acest înţeles.

Însĕ nu numai că guvernul şi diregĕtoriile ţerii nu li-s'au supus acestor legi, nu numai că parlamentul nu a tras la rĕspundere pe guvernul, care nesocotia legile, ci încetul cu încetul s'au creat legi noue, care stau în contradicere atât cu făgăduinţele ce ni-s'au dat, cât şi cu legile create dintru început pentru asigurarea noastră, şi mai ales în timpul celor din urmă doisprezece ani guvernul chiar cu aprobarea parlamentului a lucrat fără de pregetare, ca sĕ-'i scoaţă pe Români din viaţa publică a regatului ungar, sĕ-'i anihileze, sĕ înnăbuşească ori-şi-ce mişcare liberă în mijlocul lor.

Limba româneascǎ e persecutată cu neîndurare pretutindenea în viaţa comună, şi puţinii Români, care mai sûnt suferiţi în diregĕtorii publice, sûnt trataţi ca nisce trădători faţă cu ţeara, dacă nu vor sĕ între în vederile guvernului şi sĕ facă servicii contra neamului lor.

Atât în vîrtutea usului de mai nainte, cât şi a legilor votate de parlament şi sancţionate de Coroană, pe o mare întindere din ţeară diregĕtoriile administrative şi judecătoriile s'au folosit şi sunt şi astădi datoare a se folosì faţă cu Românii de limba românească.

Încetul cu încetul însĕ li-s'a impus atât judecătorilor, cât şi diregĕtorilor administrativi sĕ se folosească şi faţă cu Românii de limba maghiară, şi după douĕdeci de ani am ajuns atât de departe, încât de cele mai multe-ori Românul nu mai poate sĕ se înţeleagă cu cei-ce au sĕ-'l judece în numele Majestăţii Sale şi limba maghiară e întrodusă până chiar şi la primăriile satelor românesci, încât primarul şi consilierii comunali nu pot sĕ înţeleagă cuprinsul actelor din archiva comunală.

Tot în vîrtutea legii la aşedămintele de învĕţament întreţinute din vistieria comună în ţinuturi cu poporaţiune românească Românii au sĕ primească instrucţiunea în limba lor maternă. În loc de a se fi respectat însĕ legea aceasta, s'a impus studiul obligat al limbii maghiare până chiar şi în scoalele sătesci ale Românilor, încât scoalele întreţinute de creştinii români au fost prefăcute în nisce aşedăminte pentru respândirea limbii maghiare şi copiii români, căsnindu-se cu o limbă, care nu poate sĕ între nici în capul, nici în inima lor, îşi mistuesc timpul lăsat de Dumnedeu, ca sĕ înveţe şi ei ceva.

Tot în vîrtutea legii bisericile românesci amêndouĕ au o posiţiune tare şi bine definită făţă cu guvernul şi faţă cu diregĕtoriile ţerii. Cu toate aceste guvernul vrea sĕ se folosească de organismul nostru bisericesc pentru realisarea scopurilor politice ce urmăresce, sĕ trateze pe căpeteniile noastre bisericesci ca pe nisce agenţi ai sei, şi archiereii nostri, protopopii nostri, preoţii nostri, învĕţătorii nostri au pretutindenea în lucrarea lor culturală sĕ se lupte cu puterea publică pentru susţinerea drepturilor bisericii, încât partea cea mare din puterile noastre se consumă în această luptă de apĕrare.

Pentru-ca sĕ poată urma această lucrare contrară făgăduinţelor ce ni-s'au dat, guvernul avea trebuinţă de oameni gata de a-'l servi aşa. Astfel încetul cu încetul Românii mai cu durere pentru neamul lor au fost înlocuiţi în diregĕtoriile publice cu oameni străini de noi, şi pe când fraţii nostri cu sciinţă de carte pribegesc, aici acasă interesele noastre sunt chivernisite foarte adese-ori de nisce oameni, care nici cuvenita pregătire nu o au, nici ne înţeleg, nici ne cunosc, nici ne vor binele.

După toate aceste dările sûnt din an în an mai grele, şi din an în an tot mai învederat ese la iveală, că banii, pe care îi plătim, nu se întrebuinţează spre folosul nostru material, cultural şi moral, nu se cheltuesc, pentru-ca sĕ ni-se facă lesniri în lucrarea noastră economică şi culturală, ci mare parte se risipesc pentru aşedămintele de lux ale concetăţenilor nostri maghiari.

Nu poate sĕ fie în ţerile coroanei ungare Român, care nu le scie, nu le vede, nu le simte toate aceste, nu poate sĕ fie Român cu durere pentru neamul lui şi pentru patria lui, care sĕ nu fi ajuns la convingerea, că trebue în interesul neamului nostru în deosebi, şi în al patriei noastre în genere sĕ ne unim cu toţii şi sĕ ne punem în înţelegere cu ceialalţi concetăţeni nemulţumiţi ai nostri, pentru-ca, întrând împreună în lupta electorală ce în curênd se va pornì, sĕ trimitem în parlament oameni luminaţi şi inimoşi, care-'i cer guvernului socoteală pentru reaua chivernisire a intereselor ţerii şi stăruie pentru îndreptarea relelor, de care suferim.

Representanţii partidului naţional român, întruniţi în conferenţa convocată de comitetul partidului aici la Sibiiu, după discuţiunile urmate în dilele de 7, 8 şi 9 Maiu st. n. a. c., au ajuns cu toate aceste la convingerea, că interesele ţerii şi ale Românilor în deosebi cer, ca alegĕtorii români se-'şi impună cea mai hotărîtă reservă faţă cu luptele electorale, de care este agitată ţeara.

Cât în deosebi pentru Românii din Ardeal, prin decretarea fără de concursul lor a unirii Ardealului cu Ungaria, prin modul, în care s'a realisat această unire, şi prin excepţionala lege electorală, creată anume spre a-'i exclude pe ei din viaţa publică, li s'a luat chiar şi putinţa de a-'şi trimite representanţii în dieta Ungariei.

Eară cât pentru Românii din statul ungar în genere, e o cestiune de **prudenţă patriotică**, ca ei sĕ nu între în o luptă, prin care se expun la ruina morală şi materială, fără-ca sĕ poată spera vre-o îndreptare.

Dreptul de alegĕtor, cel mai frumos dintre toate drepturile cetăţenesci, este un drept câştigat cu preţul jertfei de sânge şi de avere, pe care o aduce fiesce-care cetăţean pentru susţinerea patriei comune.

Acela, căruia 'i-se cuvine acest drept, poate sĕ se folosească de el aşa, cum vrea, cum îl povăţuiesc sentimentele şi convingerile lui.

Noi Românii din ţerile coroanei ungare însĕ, dacă ne folosim de acest drept după-cum ne povăţuiesc propriile noastre sentimente şi propriile noastre convingeri, atât din partea guvernului, cât şi din partea unei însemnate părţi din concetăţenii nostri suntem trataţi ca nisce trădători şi persecutaţi cu neîndurare în interesele noastre morale şi materiale.

Chiar la recunoascerea dreptului, la compunerea listelor de alegĕtori, aceia dintre noi, care sûnt sciuţi ca oameni cu independenţă de caracter, au sĕ susţie o luptă grea cu autorităţile [illegible] când aceia, care mai accesibili [illegible] influenţa guvernului, sunt puşi în liste chiar şi dacă dreptul lor ar fi discutabil.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dacă cu toate aceste listele de alegĕtori cuprind un însemnat numĕr de oameni independenţi, guvernul constitue prin împărţirea cercurilor electorale colegiile de alegĕtori astfel, ca ele sĕ nu poată resista faţă cu presiunea puterii publice, ca glasul Românului sĕ fie înnăbuşit.

Scim, în sfîrşit, după experienţele făcute în timpul celor din urmă douĕdeci de ani, ce va sĕ dică actul alegerii el însuşi.

Funcţionarii publici, aleşi şi numiţi anume în vederea alegerilor, persecută fără de pregetare pe aceia, despre care presupun, că ar putè sĕ-'i facă guvernului greutăţi la alegerile viitoare, şi se folosesc de toată puterea lor, ca prin ameninţări şi promisiuni sĕ înduplece pe oamenii mai slabi de ânger a-'i face guvernului servicii de agenţi electorali. Şi cu cât campania electorală se apropie, cu atât această lucrare pentru violentarea conciinţelor devine mai intensivă.

În ajunul alegerilor fiesce-care dintre noi trebue sĕ simţă, că dreptul de alegĕtor acest mare şi frumos drept, în ţeara aceasta şi sub actualul guvern, este o nenorocire pentru Românul, care îl are, şi sĕ pismuească pe cei ce sûnt scutiţi de el.

Căci grea e posiţiunea Românului, care stă scris în listele electorale. O întreagă legiune de agenţi electorali năvălesce asupra lui, ca sĕ-'l cumpere cu bani, sĕ-'l ameţească cu beuturi, sĕ-'i silueascǎ consciinţa cu ameninţări şi presiuni, sĕ-'i stoarcă votul, şi nu e nimeni, care sĕ-'l apere, încât în cele din urmă nu-'i rĕmâne decât alternativa: ca ori sĕ pângărească cel mai frumos dintre drepturile sale, punêndu-'l în vêndare ori lăsând sĕ 'i-se smulgă cu puterea, ori sĕ-'l plătească foarte scump, dacă face de el întrebuinţarea cea bună.

Aşa ori aşa scump e plătit dreptul acesta, scump pentru acela, care prin pângărirea lui se expune la batjocura fraţilor sei, scump pentru acela, care, folosindu-se în toată consciinţa de el, este persecutat ani de dile de-a rîndul, dar' scump e plătit mai ales pentru ţeara, care după fiesce-care campanie electorală remâne demoralisată, învrăjbită şi greu atinsă în starea ei materială.

Nu dar' din pornire duşmănească, ci din spirit de ordine şi din iubire cătră ţeara şi cătră neamul lor, delegaţii trimişi de alegĕtorii români la conferenţa electorala a partidului naţional român au ajuns la convingerea, că Românii nu trebue sĕ între şi ei în o luptă atât de urîcioasă şi atât de tristă în consecuenţele ei, cum este lupta electorală pentru dieta ungară, mai ales acum, când alegerile se fac pentru un period de cinci ani.

Dar' tocmai pentru-că nu din pornire duşmănească 'şi-a ales această atitudine reservată, acolo, unde alegĕtorii români pot sĕ-'şi dee votul în toată libertatea, fără-ca sĕ între în luptă cu vre-un alt partid şi fără-ca sĕ se expună la persecuţiuni excepţionale, partidul naţional va putè se-'şi pună candidaţii şi sĕ ceară votul alegĕtorilor români.

Povăţuită de aceste sentimente, conferenţa partidului a primit în unanimitate următoarea resoluţiune:

1. A susţine şi mai departe programa adoptată la 1881 şi respective 1884, cu un mic adaus la punctul 7, în care se dice că — „Partida naţională va lupta contra tuturor tendenţelor de maghiarisare, manifestate din partea organelor statului“, acì adaugênd: „sau fie din ori-care altă parte“; acest adaus referindu-se mai vîrtos la noua apariţiune, la forţările de maghiarisare prin reuniuni maghiare.

2. A susţinè politica de resistenţă pasivă în mod absolut pentru Românii din Transilvania.

3. Cu privinţă la Românii din părţile ungurescí-bănăţene conferenţa enunţă şi pentru acele părţi abstinenţa dela alegeri şi chiar dela mişcările electorale pentru dietă, autorisând comitetul central, ca dintre acele puţine cercuri electorale din părţile ungurene şi bănăţene, în cari interesele programei şi respective ale partidei noastre cer admiterea de candidaturi şi alegeri de partida noastră, la iniţiativa acelora, în înţelegere cu comitetul central, sĕ poată face excepţiune.

4. Această atitudine recomandată de conferenţă poporului român şi cu motivele ei exact şi special expuse şi explicate printr'un memoriu în numele acestei conferenţe prin mijlocirea unei deputaţiuni sĕ se aducă la preaînalta cunoscinţă a Coroanei, în scopul de a fi apreţiată cum merită ea, dar' nu cum o denunţă contrarii.

Aceasta e voinţa liber exprimată a alegĕtorilor români din Transilvania, Ungaria şi Banat.

Resoluţiunea aceasta e o reservă sĕrbătorească contra legilor create fără de Români asupra intereselor românesci, contra modului, în care actualul guvern execută legile, contra abusurilor ce se fac şi se tolerează la alegeri şi contra modului, în care parlamentul ungar îşi exercită dreptul de control faţă cu puterea executivă, e însĕ mai presus de toate exprimarea sentimentelor unui element de ordine, care nu vrea sĕ între în o luptă purtată cu cele mai condamnabile arme.

Comitetul însărcinat cu executarea hotărîrilor conferenţei face deci apel la iubirea de ordine, la rîvna patriotică şi la sentimentul de moralitate al alegĕtorilor români şi-'i invită cu frăţească stăruinţă sĕ se unească cu toţii spre a respinge ori-şi-ce presiune, ori-şi-ce tentativă de a le siluì consciinţa şi sĕ nu-'şi dee votul decât atunci şi acolo, când şi unde pot sĕ-'l exprime în toată libertatea.

Se vor face atât din partea autorităţilor publice, cât şi din partea agenţilor electorali ai partidelor oposiţionale fel de fel de încercări spre a silì pe alegĕtorii români sĕ iee parte la campania electorală. S'a ivit în trecut chiar plângerea, că oameni pacînici au fost duşi chiar între baionete la urna electorală. Comitetul invită deci pe toţi Românii cu inima curată sĕ priveghieze şi sĕ aducă la cunoscinţa lui, **cine, unde** şi **în ce fel** a siluit ori s'a încercat sĕ silueascǎ consciinţele alegĕtorilor români, pentru-ca, adunând dosarul nelegiuirilor comise în actuala campanie electorală, Comitetul în memorandul ce este însărcinat a-'i presenta Majestăţii Sale părintescului nostru Monarch sĕ poată dovedì cu acte, că sub actualul guvern Românului nu 'i-se lasă nici chiar dreptul de a se folosì numai atunci când vrea şi numai aşa, cum vrea el, de dreptul lui.

Hotărîrile conferenţei sunt clare, respicate.

Aderenţii partidului naţional român au se-'şi dee vot[illegible]ati în înţelegere cu comitetul central electoral al partidului; n'au însĕ sĕ sprigineascǎ cu voturile lor pe vre-un alt partid oposiţional şi cu atât mai [illegible]. Şi deoare-ce s'a întêmplat, că alegĕtorii români au fost înşelaţi de candidaţi care li s'au presentat cu program naţional român şi care în adever rep[illegible]mental fie vre-un alt partid, din oposiţiune, aderenţii partidului naţional român sûnt invitaţi a nu sprigini decât pe candidaţii, pe care îi va rec[illegible]al electoral, remânênd în reservă faţă cu ori-şi-care alţi candidaţi, chiar şi dacă ei s'ar pretinde aderenţi ai programului naţional român. Adevĕraţii a[illegible], care vor sĕ fie spriginiţi de partid şi sĕ îl represente în dietă, îşi vor pune candidatura, în vîrtutea hotărîrii luate de conferenţă, numai cu scirea şi [illegible] partidului.

Sunt grele timpurile, la care am ajuns, dar' partidul [illegible] luptă pe Români, ci mai vîrtos îi îndeamnă sĕ-'şi păstreze puterile: sĕ-'şi dee fiesce-care votul, când poate se-'l exprime în toată libertatea şi dupa-cum [illegible]ngeri şi fiesce-care, dacă voiesce se nu fie hulit de fraţii lui, sĕ apere **onoarea numelui** românesc respingênd cu indignaţiune pe aceia, care vor se-'i cu[illegible]cu puterea; bărbat şi om cu vîrtute sĕ fie tot Românul cu drept de alegĕtor, pentru-ca atât adversarii, cât şi binevoitorii nostri se simţă, că nu s[illegible]tă şi tari în voinţa noastră.

Sibiiu, în 14 Maiu st. n. 1887.

Pentru comitetul ce[illegible] al partidului naţional român:

Georgiu Baritiu,
preşedinte.

Ioan Slavici,
secretar.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj